

Curs de Teologie politică a Noului Testament

Conf. dr. O. Baban

Prezentare generală

Ca parte din programa masterului de teorie politică, cursul de Teologie politică a NT își propune următoarele obiective:

1. Cursul încearcă să treacă în revistă principiile teologice și politice ale NT, văzute ca fundament istoric pentru teologia și teoria politică a spațiului de european de tradiție creștină.
2. Cursul încearcă să ofere o înțelegere nuanțată a impactului acestor principii în contextul lumii NT (imperiul roman; cultura elenistă; cultura iudaică).

Printre conceptele de teologie politică discutate în acest cadru se găsesc următoarele subiecte:

- a. Problematika *Împărăției lui Dumnezeu* (timp eschatologic, program mesianic, așteptări derivate). Intervenția divină în istorie (istoria mântuirii, teodicee, gândire apocaliptică).
- b. Problematika vieții comunitare creștine (relații săraci - bogați, patroni - sclavi, relații în familie; relațiile sociale în cadrul Bisericii: organizare, întrajutorare, coduri de onoare și promovare, iertare – răzbunare, etică în comunitate).
- c. Problematika relațiilor păgâni-credincioși (conviețuirea în imperiu, relațiile creștini-păgâni, relațiile creștini-iudei, proclamarea evangheliei, simbolismul acceptării la masă, politică și căsătorie, relațiile creștini - stat, integrare creștini – sistem juridic și social; afirmarea domniei lui

Hristos: problema capitalei terestre, a teritoriului sfânt, a viitorului, etc.).

Aceste concepte fundamentale gândirii creștini îmbracă forme și accente diferite la diverșii autori umani ai NT și, de aceea, ele vor fi puse în evidență pe corpusuri literare-teologice: corpusul paulin (epistolele lui Pavel), corpusul ioinin (evanghelia după Ioan, epistolele ioinine, Apocalipsa), evangheliile sinoptice (Matei, Marcu, Luca), corpusul lucan integral (Luca-Faptele Apostolilor), corpusul petrin (1-2 Petru), epistolele generale ale lui Iuda, Iacov, și epistola către evrei.

Cerințe și evaluare

Atribuirea creditelor se face având în vedere așteptarea ca fiecare student să poată alocă 5 ore de studiu intelectual pe săptămână, din care 3 ore la clasă și 2 ore de studiu individual. Activitatea aceasta și rezultatele ei fi evaluate astfel:

- Participare activă la clasă, cel puțin 8 prezențe din totalul de 14 cursuri. Studentului i se pot cere să realizeze scurte articole sau eseuri ocazionale pe subiecte date; nerealizarea acestor teme poate atrage neacordarea creditelor (20% din nota finală).
- Un eseu științific trimestrial de 2000 cuvinte (40% din nota finală). El se va baza pe cel puțin 5 cărți de referință, altele decât dicționarele de profil, Biblia, sau cursul în sine, or bibliografia oferită la curs. Eseul științific va analiza unul din conceptele fundamentale prezentate mai sus în contextul scrierii NT sau vizavi de gândirea elenistă și greco-romană. Normele de redactare vor respecta manualul stilistic adoptat de facultate.
- Examen final scris (40% din nota finală). Studenții trebuie să fie în stare să dovedească pregătirea specifică, tratând timp de trei ore o temă dată la alegere, dintr-o listă cu subiecte multiple.

Nota bene: studenții trebuie să ia în considerare cu seriozitate standardele de integritate ale facultății. Conform politicii academice a facultății copiatul, falsul, imitația, depunerea

multiplă, plagiatul, complicitatea și folosirea neadecvată a computerului vor duce la invalidarea notei și a creditelor.

Programul cursului

I. CONTEXT

<p>Săptămâna 1</p>	<p>Teologia politică a NT: obiect, metodologie, conexiuni teologice, politice, academice.</p> <p>Obiect: relații politice în NT; interdependența politică-teologie în biserica primară; bazele creștine și greco-romane ale dreptului și ale politicii; argumentul dreptului biblic la teritoriu și istorie (evrei, arabi); dezvoltarea teologiilor politice mesianice.</p> <p>Metodă: analiza contextului, pe secțiuni; citirea NT; parcurgerea literaturii secundare; metode de studiu al NT și perspectivele social-politice; perspective sincronice și diacronice: anii 150 îH – 150 dH.</p> <p>Wilson, <i>Religia</i>, 38-105. Godo, <i>Convertirea religioasă</i>, Robins, <i>Tapestry</i>, 192-235. Velasco, <i>Fenomenologia religiei</i>, 35-54.</p>
<p>Săptămâna 2</p>	<p>Teologia NT și politica internațională în Orientul Apropiat: tensiunile vasali-suzerani în Iudeea; partide politice-teologice; cooperare cu imperiul și revoltă;</p> <p>Ce este NT; Alianțe, legăminte, relații suzerani – vasali; modelul macabei și irodieni; partidele iudaice; relațiile cu imperiul (Irod, Philo, guvernatori romani); valori politice naționale;</p>

	<p>reflexe biblice ale politicii internaționale.</p> <p>Bright, <i>History</i>, 144-176; 288-297; 405-452 Brueggemann, <i>OT Theology</i>, 67-94 Rowland, <i>Origins</i>, 68-79 Hengel, <i>Judaism and Hellenism</i>, 1-55 Evans și Porter, <i>Dictionary of NT Background</i></p>
<p>Săptămâna 3</p>	<p>Teologia NT și modelele mesianice ale timpului (tipuri de modele; valori ideologice; valori escatologice)</p> <p>Modele și tentative mesianice: Macabeii; revolta din 70 dH; revoluția lui bar Kosiba; alte mișcări mesianice; simbolistică mesianică; literatură apocaliptică și filosofia ei.</p> <p>Wright, <i>NT and the People of God</i>, 215-243; 280-238 Theissen, <i>Historical Jesus</i>, 125-148 Shanks, <i>Xty and Rabbinic Judaism</i>, 1-40 Sanders, <i>Judaism</i>, 315-491</p>
<p>Săptămâna 4</p>	<p>Teologia NT și politica internă: problematica socială (săraci-bogați; patroni-sclavi; coduri de onoare – promovare ierarhică)</p> <p>Divizări sociale și ocupații în lumea NT; politica de promovări; sfinți și păcătoși, patrioți și trădători; liberti, diaspora și naționalismul; conceptul de casă și autoritate familială.</p> <p>Sanders, <i>Judaism</i>, 1-44; 190-314 Sanders, <i>Jesus and Judaism</i>, 174-211, 245-267 Cary și Scullard, <i>Istoria Romei</i>, 57-64</p>
<p>Săptămâna 5</p>	<p>Teologia NT și politicile culturale: regimul străinilor în Iudeea; influențe externe: ideologie și simboluri locale (capitală, templu, țară); teologia și ideologia Septuagintei;</p> <p>Problematica străinilor și cultura; locuri comune în cultură greco-romană și deosebiri; imagini mesianice greco-romane; Septuaginta și nuvela, literatura și politica; lumea simbolurilor politice și ideologia.</p>

Hengel, <i>Judaism and Hellenism</i> , 58-248 Platon, <i>Republica; Legile</i> . Baban, O., „Conflictele Bisericii”. Hansen, <i>Anthology</i> .
--

II. CONCEPTE

Săptămâna 6	<p>Teologie și politică la autorii sinoptici (Matei-Marcu- Luca):</p> <p>Matei și etica Împărăției lui Dumnezeu; Autoritatea și influența lui Isus în societate; Marcu și ideologia profetică imperială; viața financiară și Mesia (taxe; dărnicie; milostenie; organizare financiară – cf. Luca); Escatologie politică: mica apocalipsă sinoptică; politici și acțiuni sociale (relații sociale; regulile comunității; taxe, polemici și diatribe: farisei, saducei, scribi); apostolii și tentația politică; valori politice naționale în evangheliile sinoptice (eroul; jertfa – moartea lui Iisus; parabolele împărăției).</p> <p>Matei-Marcu-Luca Beasley-Murray, <i>Jesus and the Kingdom</i>, Sanders, <i>Judaism</i>, 45-146</p>
Săptămâna 7	<p>Teologie și politică la Luca-Fapte:</p> <p>Modele culturale (prolog; selecție de fapte); paralele ideologice: Ioan Botezătorul, Isus, Petru, Pavel; tema socială (săraci – bogați; cf. pildele lui Isus); tema interetnică: masa comună, echipe misionare, conflicte religioase; tema călătoriei și ideologia imperială; creștini și militari romani; templul și capitalele; procese</p>

	<p>politice; zei păgâni și misiune; creștinismul ca amenințare politică și culturală.</p> <p>Luca-Faptele Apostolilor Theissen, <i>Historical Jesus</i>, 162-183 Gill, “Acts and the Urban Élites,” în <i>BAIGRS</i>, 105–18, Rajak, “The Location of Cultures in Second Temple Palestine,” în <i>BAIPS</i>, 1–14; Mason, “Chief Priests, Saducees, Pharisees and Sanhedrin in Acts,” în <i>BAIPS</i>, 115–77, Gill, “Acts and Roman Policy in Judaea,” în <i>BAIPS</i>, 15–26; Marshall, <i>Gospel of Luke</i>.</p>
Săptămâna 8	<p>Teologie și politică în scrierile lui Ioan: Evanghelia după Ioan, 1-2-3 Ioan, Apocalipsa</p> <p>Teologie și tema persecuției în sinagogi; Mesia ca rege pământesc sau ceresc (înmulțirea pâinilor, In. 6); procese politice; teologie și escatologie politică: viziunea decăderii imperiilor și a venirii Împărăției lui Dumnezeu; antihristologie (Apocalipsa: teologia Babilonului, teologia confruntării imperiilor).</p> <p>Evanghelia după Ioan - 1-2-3 Ioan - Apocalipsa Beasley-Murray, <i>John</i>. Bauckham, <i>Revelation</i> _____, <i>Bible in Politics</i>, 85-102. Creția și Bădiliță, <i>Apocalipsa lui Ioan în tradiția iudeo-creștină</i>, Bull, <i>Teoria Apocalipsei și sfârșiturile lumii</i></p>
Săptămâna 9	<p>Teologie și politică în scrierile lui Pavel (I): Romani, Galateni, 1-2 Tesaloniceni</p> <p>Viziune globală asupra istoriei și misiunii; relații evrei – lumea păgână; statul și principiile vieții creștine; internaționalismul creștin; modele militare pentru viața creștină; nevoi sociale.</p>

	Romani, Galateni, 1-2 Tesaloniceni Dunn, <i>The Theology of Paul</i> Baslez, <i>Sfintul Pavel</i> Rowland, <i>Origins</i> , 194-235 Hawthorne și Reid, <i>Dictionary of Paul</i>
Săptămâna 10	Teologie și politică în scrierile lui Pavel (II): 1-2 Corinteni, Efeseni, Filipeni, Coloseni Viața în imperiul păgân; confruntare și mărturie (viziunea unui condamnat la închisoare); relații familiale și politici sociale; sclavie, libertate și evanghelia; relații săraci – bogați; regulile casei creștine (politici familiale creștine vs. <i>pater familias</i>). 1-2 Corinteni, Efeseni, Filipeni, Coloseni Dunn, <i>The Theology of Paul</i> , Baslez, <i>Sfintul Pavel</i> Rowland, <i>Origins</i> , 194-235 Hawthorne și Reid, <i>Dictionary of Paul</i>
Săptămâna 11	Teologie și politică în scrierile lui Pavel (III): Epistolele pastorale (Filimon, 1-2 Timotei, Tit) Sclavie și fraternitate creștină; organizarea Bisericii și viața în imperiu; mărturia creștină în imperiu; politici de expansiune religioasă. Filimon, 1-2 Timotei, Tit Dunn, <i>The Theology of Paul</i> Baslez, <i>Sfintul Pavel</i> Rowland, <i>Origins</i> , 194-235 Hawthorne și Reid, <i>Dictionary of Paul</i>
Săptămâna 12	Teologie și politică în epistolele generale (Evrei, Iacov, 1-2 Petru, Iuda): retorică palestiniană și organizarea Bisericii în spațiul

	<i>oikoumene</i> Teologia suferinței în persecuții; noțiuni de dreptate socială în Biserica primară (săraci – bogați; discriminare); mesianism realizat și agenda rezistenței creștine; mărturie în Imperiu; teodicee. Evrei, Iacov, 1-2 Petru, Iuda Trotter, <i>Hebrews</i> Goppelt, <i>1 Peter</i> , 153-355 Ralph și Davids, <i>Dictionary of the Later New Testament & Its Development</i>
Săptămâna 13	Sinteză: Comunitatea primară a creștinilor și NT: politici strategice și agende ocazionale; teologie și acțiune.

Exemple de eseuri de sinteză

Prezentați concepția NT despre relațiile sclavi - patroni și discutați impactul ei asupra relațiilor sociale din imperiul roman, în primele trei secole de creștinism.

Discutați în ce măsură concepția NT despre sclavi-patroni este una coerentă politic și teologic și poate constitui bazele unei agende politice contemporane.

Discutați modelele organizatorice și ierarhice prezente în Biserica primară, în NT, și arătați în ce fel au fost influențate ele de modelele eleniste și iudaice.

Discutați motivațiile teologice și politice din NT în dezvoltarea unor modele organizatorice și ierarhice în Biserica primară.

Discutați importanța conceptului politic „Babilon”, vizavi de teologia cultului imperial în Roma, și viziunea politică a creștinilor din primul secol AD.

Evaluați teologic și politic binomul supunere – opoziție în relația Biserică – Stat, în timpul NT: este NT în favoarea unei relații de separare sau de coordonare (armonie) între acestea două?

Prezentați ideologia imperială a Împărăției lui Dumnezeu, în NT (Luca-Fapte, Matei, Pavel, Apocalipsa).

Discutați conotațiile politice ale afirmației: „apocaliptica este matricea teologiei creștine” (E. Kaesemann).

Discutați importanța unei viziuni coerente despre viitor (escaton; apocalipsa), în realizarea unui program de guvernare pe durată lungă. Credeți ca NT poate informa și motiva în mod eficient un politician contemporan în viziunea sa pe termen lung sau nu?

Exemple de subiecte de examen

Discutați impactul politic al concepției creștine despre familie asupra lumii greco-romane din primul secol AD.

Prezentați concepția NT asupra relației creștin – stat, la nivel individual și instituțional: este o concepție de supraviețuire, de agresiune socială, de integrare sau de opoziție?

Discutați în ce măsură persoana și activitatea lui Isus Hristos au modificat așteptările mesianice ale iudeilor din secolul 1 AD.

Prezentați conotațiile politice și teologice ale geografiei în Luca-Fapte.

Bibliografie generală

Baban, O., *Incursiune în Noul Testament* (București: Liga Bibliei, 2003)

_____, „Conflictele Bisericii în Faptele Apostolilor : între stil literar și modele misionare”, în O. Bunaciu, R. Gheorghiuță, E. Bartoș (eds), *Care imparte drept cuvântul adevărului. Volum omagial Ioan Bunaciu*, Reformatio, Oradea, 2005, 23-40

Baslez, M.-F. *Sfântul Pavel*, Anca Maria I. Christodorescu (trad) (București: Compania, 2001)

Bauckham, R., *The Bible in Politics. How to Read the Bible Politically*, (London: SPCK, 1989)

_____, *The Theology of the Book of Revelation* (Cambridge: CUP, 1993)

Beasley-Murray, G.R., *Jesus and the Kingdom of God* (London: Paternoster Press; Eerdmans, 1986)

Bauckham, R., *The Bible in Politics. How to Read the Bible Politically*, (London: SPCK, 1989)

Bădiliță, C., *Manual de anticristologie. Studii, dosar biblic, traduceri și comentarii*, Iași: Polirom, 2002.

Beasley-Murray, G.R., *Jesus and the Kingdom of God* (London: Paternoster Press; Eerdmans, 1986)

Borg, M.J., *Conflict, Holiness & Politics in the Teachings of Jesus*, in *Studies in the Bible and Early Christianity 5* (New York / Toronto: Edwin Mellen, 1984)

Braga C., *De la arhetip la anarhetip*, Iași: Polirom, 2006.

Bright, J., *A History of Israel* (London: SCM Press, 1980)

Bouquet, A.C., *Everyday Life in New Testament Times* (London: Carousel, 1974)

Cary, M., și Scullard, H., *Istoria Romei* (București: All, 2008)

Carson, D.A. și Morris, L., *Introducere în Noul Testament*, Dinu Moga (trad.), Oradea: Făclia, 2007 (*An Introduction to the New Testament*, Grand Rapids: Zondervan, 1992).

Cassidy R.J., și Scharper, P.J., (eds), *Political Issues in Luke-Acts* (Maryknoll: Orbis, 1983)

Casson, L., *Travel in the Ancient World* (Baltimore, London: John Hopkins University Press, 1994)

Creția P., și Bădiliță, C. (eds) *Apocalipsa Lui Ioan în Tradiția Iudeo-Creștină*, C. Bădiliță and P. Creția (trad.), studiu introductiv de C. Bădiliță (București: Humanitas, 1998)

Dunn, J. D. G., *The Theology of Paul the Apostle* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1998)

Evans, C.A. și Porter, S.E., *Dictionary of NT Background. A Compendium of Contemporary Biblical Scholarship* (Downers Grove, IL: InterVarsity, 2000)

Esler, P.F. *Community and Gospel in Luke-Acts: The Social and Political Motivations of Lucan Theology* (Cambridge: CUP, 1987)

Freyne, S., “The Geography, Politics, and Economics of Galilee and the Quest for the Historical Jesus,” in *Studying the Historical Jesus*, Bruce Chilton and Craig A. (eds) Evans (Leiden: Brill, 1994), 75–121.

Gill, D.W.J., “Acts and the Urban Élites,” în D.W.J. Gill și C. (eds) Gempf, *The Book of Acts in Its Graeco-Roman Setting* (Carlisle: Paternoster, 1994), 105–18

_____, “Acts and Roman Policy in Judaea,” în R. Bauckham (ed), *The Book of Acts in Its Palestinian Setting* (Carlisle: Paternoster, 1995), 15–26

Godo, E. (ed), *Convertirea religioasă*, trad. E. Petuhov (București: Anastasia, 2002)

Goppelt, L., *A Commentary on 1 Peter* (Grand Rapids, MI: W. B. Eerdmans, 1993)

Green, J.B. și McKnight, S.(eds) *Dictionary of Jesus and the Gospels* (Leicester: IVP, 1992)

Hansen, W., (ed), *Anthology of Ancient Greek Popular Literature* (Bloomington, IN: Indiana University Press, 1998)

Hawthorne, G.F., Martin, R.P., și Reid, D.G. (eds), *Dictionary of Paul and His Letters. A Compendium of Contemporary Biblical Scholarship* (Leicester: IVP, 1993)

Hengel, M. *Judaism and Hellenism* (London: SCM, 1974)

Herschel, Sh., (ed.) *Christianity and Rabbinic Judaism. A Parallel History of Their Origins and Early Development* (London: SPCK, 1993)

Howard, C.K., și Young, F.W., *The Living World of the New Testament* (London: Darton, Longman & Todd, 1966)

Hurtado, L., *Lord Jesus Christ. Devotion to Jesus in Earliest Christianity* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2003).

Köester, H. *Einführung in das Neue Testament. Im Rahmen der Religionsgeschichte und Kulturgeschichte der hellenistischen un römischen Zeit* (Berlin: Walter de Gruyter, 1980)

Marshall, I.H., *The Gospel of Luke: A Commentary on the Greek Text* (Exeter: Paternoster, 1992)

Mason, S., “Chief Priests, Saducees, Pharisees and Sanhedrin in Acts,” în R. Bauckham (ed), *The Book of Acts in Its Palestinian Setting* (Carlisle: Paternoster, 1995), 115–77,

Morgan, R., și Stoneman J. R. (eds), *Greek Fiction. The Greek Novel in Context* (London: Routledge, 1994)

Nicolet, C., *Space, Geography and Politics in the Early Roman Empire* (Michigan: Ann Arbor, 1990)

Peter, S., și Cavanaugh, W.T. (eds), *The Blackwell Companion to Political Theology* (Blackwell Publishing, 2003)

Petercă, V., *Mesianismul în Biblie* (Iași: Polirom, 2003)

Popescu, I. M., *Istoria și sociologia religiilor: Creștinismul*, București: România de Măine, 1996.

Ralph, P.M. și Davids, P.H., *Dictionary of the Later New Testament & Its Development. A Compendium of Biblical Scholarship* (Leicester: InterVarsity Press, 1997)

Rajak, T., “The Location of Cultures in Second Temple Palestine: The Evidence of Josephus,” in R. Bauckham (ed) *The Book of Acts in Its Palestinian Setting* (Carlisle: Paternoster, 1995), 1–14

Robbins, V.K., *The Tapestry of Early Christian Discourse. Rhetoric, Society and Ideology*. (London: Routledge, 1996)

Romm, J.S., *The Edges of the Earth in Ancient Thought. Geography, Exploration, and Fiction* (Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1992)

Romanato, G. Lombardo, M.G., Culianu, I.P., *Religie și putere*, M.-M. Anghelescu și Ș. Anghelescu (trad), Iași: Polirom, 2005

Rowland, C., *Christian Origins. An Account of the Setting and Character of the Most Important Messianic Sect of Judaism* (London: SPCK, 1985)

Sanders, E.P., *Judaism. Practice and Belief. 63BCE – 66 CE* (London: SCM, 1992)

_____, *Jesus and Judaism* (London: SCM, 1985)

Scott, P., și Cavanaugh, W.T. (eds), *The Blackwell Companion to Political Theology* (Blackwell Publishing, 2003)

Tenney, M.C., *Studiul al Noului Testament* (Oradea: Cartea Creștină, 1986)

Theissen G., și Merz, A., *The Historical Jesus. A Comprehensive Guide*. (London: SCM Press, 1998)

Tiede, D.L., “Acts 1:6–8 and the Theo-Political Claims of Christian Witness,” *Word and World* 1 (1981): 41–51

Trotter, A.H., Jr., *Interpreting the Epistle to the Hebrews*, in *Guide to NT Exegesis* (Grand Rapids, MI: Baker Books, 1997)

Velasco, J.M., *Introducere în fenomenologia religiei*, trad. C. Bădiliță (Iași: Polirom, 1997)

Walaskay, P.W., “*And So We Came To Rome*”: *The Political Perspective of St. Luke* (Cambridge: CUP, 1983)

Wilson, B., *Religia din perspectivă sociologică*, trad. D.M. Străinu (București: Editura 3, 2000)

Wright, N.T., *The New Testament and the People of God, Christian Origins and the Question of God: Part I*. (London: SPCK, 1992)

_____, *Jesus and the Victory of God, the New Testament and the People of God, Christian Origins and the Question of God: Part II*, (London: SPCK, 1996)